

VEGYESEK.

Ezer magyar feladat. Lapunk szerkesztője, Dr. Rupp Kornél munkája diszes kiállításban február végén elhagyta a sajtót. Ajánljuk lapunk összes előfizetőinek és híveinek figyelmébe. A ki 8 előfizetőt gyűjt a 340 lapos szép kiállítású érdekes és hasznos könyvre, *egy ingyenpéldányban* részesül, aki 4 előfizetőt gyűjt, feleáron, aki 2 előfizetőt gyűjt 1 frt 50 krért kapja a könyvet, melynek holtí ára 2 frt. A megrendelések szerkesztőségünkbe is intézhetők, a megrendelési pénzek azonban Hantos Antal könyvkereskedő címére — Budapest, IV., Calvintér 5. sz. küldendők. Gyűjtő iverkek szívesen szolgál szerkesztőségünk azoknak, a kik a könyvre megrendeléseket ohajtanak gyűjteni s így tisztelet példányhoz jutni.

Tanulók Eötvös sirjánál. A VII. ker. gimnázium nyolczadik osztálya évről évre áldoz Eötvös József báró emlékének. Az ifjuság kivonult, hogy lerója a kegyelet adóját a nagy hazafi emlékének. Eötvös sirjára koszorut tettek megható ünnepséggel. Váczy János dr. szép beszéddel méltatta Eötvös József b. érdemeit, majd Deutsch Lajos VII. o. t. beszélt. Végül Pruzsinszky János dr. tanár beszélt Eötvös humanitásáról s buzditotta az ifjuságot, hogy kövesse a nagy államferiut a hazaszeretet ápolásában. Ezután az ünnep a szózat éneklésével véget ért. — Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a budapesti ref. főgimnázium ifjusága május 27-én fog tanárainak vezetése mellett Ercsibe kirándulni, hogy a nagy férfiú iránt kegyeletét lerója.

Gyorsíróverseny. Nagy Sándor, műgyemtemi könyvtárőr és szépírás tanár a saját rendszere szerint készített gyorsírásra 100 frtot tűzött ki. A verseny ápr. 25-én volt.

Perczenkénti 220 szótag mellett 5 percig tartó diktatam után Inotay László, a gyorsírók előtt szokatlan módon a sztenogrammot azonnal folyékonyan felolvasta s csupán egy szóhibát ejtett.

Majd 2 percig, perczenkénti 260 szótagot irt, a mit szóhiba nélkül azonnal felolvastott.

A jelen voltak: Szabó József igazgató tanár ur, német Gabelsbergerista, Szabó Ilonka Stolzeista, Weiner Vilmos, a «Stolze magyar gyorsírók körének» főtitkára, továbbá Rados Gusztáv műgyemtemi tanár ur, a m. tud. akadémia tagja, ki ismeri a Gabelsberger rendszert is, Rados Ignác reáltanár ur, ki e rendszert már 1876-ban terjesztette, előbb a

Gabelsberger iskola híve volt, sat. elismerésükkel adóztak e bámulatos eredményért, mely még fokozódott, a mikor megtudták, hogy Inotay csak két hónap óta tanulja a Nagy Sándor-féle gyorsíró-rendszer magasabb fokát, addig népszerűvel irt és csupán néhány önalkotta rövidítést használt.

Inotayn kívül — ki az első díjat, 100 frtot aranyban, nyomban át is vette — elismerést érdemelt Kovács János, ki 7 hónappal ezelőtt ismerkedett meg e rendszerrel s azt megelőzőleg pár hétig a Gabelsberger rendszert kezdte tanulni, most a 220 szótagnyi magaslátot csaknem elérte.

Kovács János mellett — ki második díjat nyert — a harmadikat Weitzenfeld Bela orvosnövendék kapta meg, kinek bámulatosan gyors keze perczenként 150 szótagot irt, tisztán népszerű gyorsírással rövidítések alkalmazása nélkül.

Fejtörő kérdések megfejtése.

A 17-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés. Első ízben kivettem nyolcz litert $40 - x - x \cdot 40 - x - 40 = 7 \cdot 40 - x - 40 = 20$.

Földrajzi kérdés. Plimouth (olv. Plimősz). Hadikikötő világitó torony (Eddystone sziklán), hullámtörő, tengeri arzenál és matróz bórházzal. A kivándorlók egyik főlénye. Mellette van Devempont.

Történelmi kérdés. Nebukadnezár, a zsidó monda szerint állattá változott.

Természetrizai kérdés. Poszáda v. csipkemandár (sylvia curruca).

Physikai kérdés. Torricelli Evangelista. Torricelli-féle ür a higany oszlop feletti tér.

Képrejteleny: Miamis király — Walden Edmund.

A fejtörő kérdések megfejtői:

Kohn Vilmos, Fischer Károly, Dániel Mihály, Steiner Albert, Hodács Ágost, Slákovits Gergely, Kovács Pál, Bender Ottó, Králik Lajos, Weck Frigyes, Koppány Béla, Szentés Olivér, Rátki János, Szolnok Béla, Szép Károly, Balogh István, Kendeffy Andor, Gran Pál, Kocsis József, Antal Béla, Szekeres Albert, Fábán Imre, Talarkovics Bódog, Hevesi Ármin, Ringer Bálint, Bándy Oktáv, Tóth Imre, Kurcz Ede, Spitzer Imre, Láng János, Riehter Béla, Szamosy Jenő, Kohn Lajos, Steinner Jenő, Reich József, Bardon Sándor, Müller Lajos, Láposy Ferencz, Szepesy Géza, Friedmann Miklós, Mayer Frigyes, Gadó István, Czvetkovics Lajos, Sauer Bertold, Asztalos Géza, Hegedüs Ferencz, Kerbler Lajos, Gelbmann Miksa.

A kitűzött jutalmat Müller Lajos nyerte el Ipolyságon.

«Kosmos» müintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-uteza 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26308. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVÁ.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:		SZERKESZTŐSÉG:	
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL		Budapest, IX., Soroksári-uteza 31.	
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.		KIADÓHIVATAL:	
Negyed évre	1 frt.			Budapest, VI., Teréz-körut 23. sz.	
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó reszv.-társ.		KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.	

Id. Szinnyei József.

(*) Azt a férfiut, a kinek a nevét e cikkely élére tűztem, közületek most még talán kevesen ismerik, de hiszem, hogy ha majd kikerültek az életbe, annál sürűbben fogtok nevével találkozni.

A név maga azonban nem ismeretlen elöttek. Hiszen alig van középiskolai tanuló, a ki a Szinnyei Magyar nyelvtant nem ismerné. Annak a jó könyvnek hasonló nevű szerzője fia id. Szinnyei Józsefnek, a kit mi fiatalok, kik pennát forgatunk, csak *Szinnyei bácsinak* szoktunk nevezni.

Már maga a bizalmas, kedveskedő megszólítás is mutatja, hogy az a férfiú, a kinek neve mellől a szokásos «ur» appositio elmarad, nagyon jólelkű, szíves, előzékeny, jóakaró és mindenek felett közszeretetre méltó ember lehet. És ha ő mindenkinek «bácsija», bizonyára nagyon sokan is ismerik őt.

Szinnyei bácsi sok tekintetben unikum a maga nemében. Eltekintve attól, hogy neki van az egész országban a legnagyobb, legszébb és legtéljesebb hírlapgyűjteménye, gyászjelentések s más ilynemű kiadványok collectiója, hogy ő ötven év óta vezeti naplóját, melyből egyetlen nap följegyzései sem maradtak el, hogy sohasem volt beteg, hogy kedély és munkabírás tekintetében minket fiatalokat messze felülmúl, hogy a nemzeti muzeumban megalapította a hírlapkönyvtárt, mindettől eltekintve, ő az a nevezetes férfiú, a ki a magyar írók életrajzának megírására vállalkozva, mintegy 13 ezer író életadatairól s munkáiról pontos jegyzéket vezet s bámulatos lelkiismeretességgel, szorgalommal és hatalmas emlékező tehetséggel megáldva készíti epochális munkáját

folyton fokozódó lelkesedéssel pusztán a saját erejére hagyatva.

Olyan munkát végez Szinnyei bácsi, melyhez gyermekifjusága óta gyűjti az adatokat hangyaszorgalommal s a melyhez hasonló a magyar irodalomban nincs. Nincs olyan író, a kiről Szinnyei bácsinak ne volnának följegyzései. Sok utánjárással, fáradsággal, néha közvetítéssel szerzi meg az adatokat írókról és műveikről. Nincs az a hírlapi cikk, tárcza, programmértekezés vagy felolvasás, a melyről és a melynek írójáról Szinnyei bácsinak nem volna tudomása. Az ő figyelmét sem a fővárosban, sem a vidéken megjelenő lapok rovatai nem kerülk el.

Bámulatos emlékező tehetsége folytán ő az élő lexicon. Ha valakiről nekrológot kell írni, az ujságok rögtön Szinnyei bácsi nyakára küldik a tudósítót, a kinek aztán ő olyan készséggel, oly előzékenyen ad felvilágosítást, mintha minden szavát aranyakkal fizetnék meg, pedig nemcsak, hogy nem fizetnek neki érte, de még azt sem teszik meg legtöbbször — hogy a «Magyar írók élete» című munkájának megjelent füzetéről lapjukban megemlékezzenek.

És Szinnyei bácsit a halátlanság sem bántja, ő azután is egyformán jó és szíves mindenkinek, a ki hozzá fordul, jó és egyforma, mint az Isten napja, mely egyaránt árasztja sugarait a jókra és a gonoszokra.

Szinnyei bácsinak a szerénysége és egyszerűsége is köztudomású. — Más emberek az ő nagy irodalmi készletével ugyancsak más-kép csinálták volna. Ő benne nincs élelmeség, nincs tolkodás, nincs benne semmi

önreklám. Ezért az ő szerénységeért nem jövedelmez neki nagy vállalata, a melyet másoknak engedett át, megelégedve azzal a lelki örömmel, melyet neki az okoz, hogy a Magyar írók élete megjelenik.

Bár mindenki Szinnyei bácsi munkájából puskáz, bár az ő könyve valóban nélkülözhetetlen, mert komoly tudással, kritikával s rendkívül lelkiismeretes pontossággal van írva, azért Szinnyei bácsit a Magyar Tudományos Akadémia alig vette észre. Annyira legalább nem, hogy sietett volna tagjai sorába választani. Szinnyei bácsi meg nem törte érte magát.

Más művelt népnél, a hol a komoly munkának megadják a méltó elismerést, mindenesetre nem kellene neki 9-től 1-ig könyvtár-hivatali munkát végeznie. Németországban azt, a ki hasonló munkát végzett, teljes fizetéssel és 4000 frt pótlékkal fölmentették hivatalos dolgainak végzése alól, segítőmunkatársakat adtak melléje, a munkáért ezenfelül illő honorárium-

mal díjazták, nem is említve az erkölcsi elismerést, melylyel úgy az Akadémia, mint más kiváló irodalmi társulatok igyekeztek megtisztelni. Nálunk Magyarországon még nincs ilyen értéke a komoly munkának s irodalmunk buzgó művelői hivatalos órák alatt a mindennapi kenyérért kénytelenek küzdeni.

Az a kitüntetés, mely Szinnyei bácsit a napokban érte, mikor *Ő Felsője irodalmi érdemeinek elismerésül királyi tanácsossá nevezte ki*, talán észretériti az Akadémiát s a királyi elismerés után szerencséjének fogja tartani, hogy nagyságos Szinnyei József urat tagjai közé választhatja. Önmagát tisztelné meg vele.

Mi, a kik tisztelettel hajolunk meg Szinnyei bácsi tiszteletre méltó egyénisége és irodalmi érdemei előtt, szeretettel üdvözljük őt e nem keresett kitüntetés alkalmából s kívánjuk, hogy a *K* betűig elkészített nagy munkát jó egészségben végezze be s munkája áldását sokáig élvezhesse.

A rétségek fia.

(20)

— TRELLE FERENCZ ifjúsági regénye. —

HATODIK FEJEZET.

Mikor a nap első sugarai a barlangba tüztek, Pál fölébredt. Jó időbe került, míg tudatára jutott jelenlegi helyzetének. Bill Stone még épületes hortyogással aludta az igazak álmát. Pál szokása szerint halk hangon elrebegette reggeli imáját, azután fölemelkedett. Kilépett az aranyos reggelben fénylő szabadba és széttekintett. Éjjel erős zápor esett, mi kedvező körülmény volt rájuk nézve, mert meg kellett semmisítenie délről jövő nyomaikat. Völgykatalanban állott, melynek szakadékos sziklafalai magasra meredtek, de azért többféle széles ösvények vezettek ki e furesa sziklatömegből. Benne néhány indián sátor fehérlett, körülük kipányvázott lovak és egy-két szál ember, kik tűz szításán szorgoskodtak. Köröskörül a sziklákon nyílások mutatkoztak, melyek, úgy látszik, barlangokhoz vezettek, hol bizonyára szintén indiánok ütötték fel éjjeli tanyájukat.

Mint hogy Pál megszomjazott, egy fiatal indiánhoz lépett, ki közelében foglalatoskodott és vizet kért tőle. Mivel azonban ez szemlátomást nem értett angolul, Pál taglejtésekkel értette meg vele óhaját. Az indián intett neki, hogy kövesse és néhány sziklahasadékon keresztül egy szabad térre vezette, melyen át, mint az ifju csodálkozással vette észre, egy

folyónak tiszta vize hömpölygött. Ez a víz lehetett vagy hetven-nyolcvan lépés széles. A tulsó parton is iromba, zezugos sziklák emelkedtek. A víz mellett üde, virító pázsit zöldelt, néhány fa között pedig bokrok terjedtek. Itt is lovak voltak kipányvázva. Pál nagyon megszívlelte azt a tanácsot, hogy az indiánok jelenlétében a legparányibb kíváncsiságot se árulja el, sőt még szeme járását is türtöztesse, ne hogy a vadak gyanuja fölgerjedjen és annál is inkább ügyelt magára, mert úgy rémlett neki, mintha a kiowák némi gyanakvással néznék személyét. Ezért alig nézett körül, ámbár az a fiatal kiowa, ki ide kísérte, mindenképen bizalmas és barátságos volt irányában. Pál szomját oltotta a tiszta vízzel és e mellett az a vágy szállotta meg, hogy reggeli fürdőt vesz. Taglejtésekkel értesítette erről a vadat, miközben az uszás mozdulatait utánozta. A kiowa nevetett, igenlően intett és gyorsan lehányta magáról kevés öltönyét. Pál hasonlóképen cselekedett és mindketten a folyóba ugrottak.

Az ár nem volt sodró és lehetővé tette az ellenében való úszást. Pál, valamint az indián kitünő úszó volt. A víz közepére jutva, az ifju hátára fordult és ilyetén helyzetben vizsgálta a szemközti fekvő sziklákat, melyek szintoly zezugosoknak és barlangosoknak bizonyultak, mint a tulsó oldalon levők.

Készséggel el lehetett fogadni azt a gondolatot, hogy ha a trappert e táborban őrzik, mi pedig több mint valószínű, úgy valamelyik túlparti barlangba vitték. Pál azonban mit sem vett észre, mi arra vallott volna, hogy túlhan emberek tanyáznak. Köröskörül uszkálva, fölfelé-lefelé tekingetett. Fölfelé a sziklák mindinkább alacsonyabbakká váltak, mindazáltal nem láthatta a rétségnek azon részét, honnan az Oshonta jött; lefelé csak meredek sziklák mutatkoztak és Pál vizeses moráját vélte hallani. Mikor tekintetét ismét a tulsó part szikláira vetette, szemé egy öreg indián fejét pillantotta meg, amint egy sziklahasadékból előbukkantott. Tehát a tulsó partot szintén lakták. Pál megjegyezte magának azt a helyet, hol az indián egy pillanatra megjelent.

Durva, parancsoló hang harsant most meg a part felől, hol a tábor feküdt és Pál azon indiánok öregebbikét látta, ki őt és Stonet ide vezette, a mint társának hevesen intett. Ez tüstént rá gyorsan visszaúszott a parthoz és Pál követte példáját. Alig szálltak ki a szárazföldre, mikor a két indián sebtében néhány szót váltott egymással és Pálnak úgy tetszett, hogy az ifjabbik kemény pirongatásban részesült. Mialatt Pál fürgén felöltözött, az idősebb egészen türethetvé angolsággal így szólt hozzája: «A fiatal fehér úgy uszik, mint a hód».

— Valahogy csak megy, indián, viszonzá mosolygva az ifju én igen szeretek a vízben tartózkodni.

— Veszedelmes az Oshontában fürödni, mondá jelentősen a vad. Az őrszemek egy halványarcot a vízben könnyen ellenségnek tarthatnak és rálőnek.

— Oh, felelt Pál, tán csak nem vesztek ellenség számba egy vendéget, ki puskát javítani jó hozzátok?

— Nem jó fehér embernek a folyóban uszkálni, veszedelmes az, ismétlé a kiowa.

— Nos, ha azt hiszed, lemondok róla.

Nyilvánvaló, hogy Pál jelenléte a parton és a folyóban terhére esett a vadaknak. Egy jellel több, hogy a foglyot a vizen túl őrzik és a vörösbőrűek nem akarják elárulni, hogy fehér embert tartanak fogságban. Visszament tehát az indiánnal éjjeli tanyájukra.

— Ért oly jól a fiatal halványarc a puska gyógyításához, mint az uszáshoz? kérdé ez. — Majd meglátjuk, indián; valamit csak konyitok hozzá, válaszolt Pál óvatosan.

A kiowa tovább haladtukban egy fegyvert hozott elő wigwamjából, oda adta az ifjunak és így szólt: «Nézd meg, mi a baja».

Pál megsejtette, hogy ez néki magának és ügyességének kipuhatólására irányul, azért elhatározta, hogy megteszi, a mi tőle telik és nem árulja el fogyatékos ismereteit. Már korábról ismerte a závár szerkezetét, tudta, mint kell széjleszteni, megismerni, hol van a hiba és értett a könnyebb természetűek javításához. Ha mindezt már a telepítvényeken, hol nincs mindig puska mives kéznél, megtanulják, mennyivel inkább ráutalja a rétség az embereket, hogy néminemű ügyességet sajátítsanak el a puskazárral való bánásmódban. A trapper és Puck nem csupán az illető zárrészeket tartották készletben, hogy egy-egy meghibbant rugót, hiányzó srófokat stb, helyreépöljanak, de pompásan értettek kisebb

igazitások kivételéhez és Pál valamiképpen eltanult ebből tőlük.

Az a fegyver, melyet az indián odaadott neki, ódon, kovaszerszámos muskéta volt, melynek zára elromlott. Pál komoly, szakértő arccal vizsgálta meg, miközben az indián fűrésze nézte őt. Bement a barlangba, hol az éjszakát töltötte s hol a kentuckyi még mindig hatalmasan horkolt. A nélkül, hogy ebben zavarná, Pál csavarhuzót fogott és kinyitotta a závárt. Rögtön észrevette, hogy a meglehetősen kiterjedt ravasz nem tartja már a rugót. Ez oly hiba volt, mit épen könnyű szerrel helyre lehet ütni, bár nagyobb tartósság kedvéért új ravaszt kellett beleilleszteni. Pál

szétszedte a zár egyes részeit, reszelőhöz nyult és kiköszörülte a ravasz kapaszkodó végeit, míg újból ellent nem sulyozták a rugót.

Az indián feszült érdeklődéssel nézte mindent végig. Pál aztán mindent gondosan megolajozott, összerakta a závárt, helyre srófolta és a fegyvert odanyújtotta az indiánnak. A kakas ép oly jól működött mint azelőtt.

— Jó, mondá Chamulpa az indiánok megszokott mély torokhangján, a fiatal halványarcú ügyes orvosa a puskáknak. Jól van.

Pál fényesen megállotta a próbát és az eredmény szemmel láthatólag kielégítette az indiánt.

Hangos ásitás és erős harakolás jelentette most, hogy a kentuckyi fölébredt. Nyomban rá Stone is kilépett a szabadba.

— Töröm a zuzáját, mondá és körülnézett, úgy kalkulálom, hogy elaludtam ezt a gyönyörű reggelt. Hát te mit csinálsz idekint? rivalt rá nyersen Pálra, ki megjelenésekor tisztelettel teljes állásba csapta magát és most szerényen válaszolt: «Korán fölébredtem, mester és nem akartam önt háborgatni».

Az indián csillapítólag szólt közbe: «Ne mérgelődjél, puskakovács, ő jó és okos, meggyógyította puskámat».

— Mutasd csak. Stone elvette a muskétát és megkattogtatta a kakast: «Hm, rendben van az egész. Te csináltad, ficzkó?»

— Igen, mester.

— No, jól van. Ezentul föl fogsz majd éberszeszteni, ha egy vörös gentlemannak fegyverét ki kell javítani. Érted?

— Igen, mester.

— De most, öreg ifj'uram, fordult az indiánhoz, keríts nekünk valami ennivalót meg tüzet és vizet, hogy egy csupor theát főzhessünk magunknak.

Minthogy Stone az ehhez szükséges dolgokat magával hordta, tűz készenlétben volt, vizet pedig a közelből hozhattak, Pál, kire, mint inasra, a szakácság hivatala szállott, mihamar fől szolgálhatta a theát, melyhez az indiántól nyújtott antilope-sültet fogyasztották.

— Így, mondá Stone, ki derekasan megfalatozott, így kell szilárd alapot vetni e napra. Most pedig, vörösbőrű pajtás, ha nincs ellenedre, állataink után nézünk. Az igaz ember gondot visel barmára.

Ha az indián eddig gyanut táplált, annak mostanáig el kellett enyésznie és ilyképen késznek nyilatkozott, hogy Stonet az őszvérekhez vezet. Kiment velük a sziklautakon a rétségbe, hol őszvéreik vagy harmincz-negyen ló társaságában legelésztek. Csak most,

fényes nappal látta Pál, mily hatalmasak a rónaságból hirtelen kiemelkedő eme szirtek és megértette, mily biztos menedéket nyújt veszély idején az indián hordáknak. Az egész, meredeken fölmagasló, csak néhány keskeny, könnyen védelmezhető ösvényen át megközelíthető sziklatelep valósággal bevehetetlen természeti erősséget képezett. Azt is észre vette, mi tegnap a homályban kikerülte figyelmét, hogy a prairiek e részét alacsony cserjék nőtték be, mi savannah-szerű jelleget kölcsönzött neki.

Visszamenet éjjeli szállásuk előtt egész tucatz kiowa harcizos várakozott, kik puskáikat hozták javításra.

— Oh, mondá Bill, van itt dolog nyakrafőre. Adjatok ide mindent, emberek, hadd lássuk mint lehet a fegyvereket megint jó karba helyezni.

Parancsára Pál kicsomagolta az összes szerszámokat, egy kis üllöt, csavarsatut, különböző nagyságu reszelőket, kalapácsokat, szóval mindent, mi a puskakovács mesterségéhez szükséges és Bill nyomban hozzálátott a fegyverek megvizsgálásához, melyek között néhány valóban jó is volt. Figyelmesen nézték mindezt a vadak, a nélkül azonban, hogy kíváncsiságukkal terhére válnának. Lassankint azután elszéledtek és Bill meg Pál végre magukra maradtak. Az utóbbi elbeszélte a puskamívesnek, reggeli élményeit és közölte vele, mit gyanit a trapper tartózkodási helye tárgyában.

— Alighanem úgy lesz, a mint te gondoldod, de egyelőre ne firtasd nagyon, hogyan segítsünk az öregem Várnunk kell. Különben esodálom, hogy oly kevés harcizos van itt a táborban.

— Nagy részük a rétségben lesz.

— Eltaláltad, magam is így kalkulálom. Az után, a mi itt történt, véres csetepatéjuk lesz a cheyennekkel; minek én szívből örülök, mert ez megátolja azt a bandát, hogy a Missouri mellékén a mieinkre zúduljanak. Isten kegyelmezzen nekik, ha a vad szíúk megtámadják őket. — Kis vártatva, miközben nyugodtan bibelődött a fegyverekkel, halkan imiggy szólt: «A fiatal cheyenn ördögös ficzkó lehet. Véres egy táncz volt az ott az alsó vidéken».

Pál összerezzen a visszaemlékezésére.

— Igen, mondá Bill, ki ezt észrevette, ez ugyan nem valami épületes látvány városiak számára. Borzasztó emberek ezek a rézbőrűek, valahányan vannak... De meg kell kissé vizsgálnom a hely színét, tette hozzá később.

Időközben az indiánok közül néhányan a rétségbe távoztak, mások onnan visszatértek, de egy röpké tekinteten kívül nem méltatták nagyobb figyelemre a két puskamíves, kik közül korábbi látogatásai alapján sokan ismerték Stonet. Mikor a kentuckyi a Chamulpának nevezett idősebb harcizost megpillantotta, megszólította és elmagyarázta neki, hogy némi készlődésre van szüksége, míg a csavar-satut

megecsésszi, mely nélkül nem dolgozhatik tovább és fölhívta, hogy kerítsen neki alkalmas köveket, fát, mely lehetőleg tuskó legyen, e czélra. Miután a kiowa megértette, mi forog szóban, így szólt:

— Jer velem az Oshonta partjára, ott találasz majd követ és fát is, mondd csak meg, mire van szükséged.

(Folytatása következik.)

Nagykőrösi királyjárók.

A „Tanulók Lapja” számára írta: dr. Sölymosy Sándor.

(19)

Ez egy oldalszökökessel kikerülte a halálos csapást, szintén kardot rántott, de aztán eszébe jutott valami; szabályját lebecsátozta s nyugodtan szólt az öbesterhez:

— Fogoly nem sértegethet, nem veszem magamra. Kegyelmed pedig, öbester uram, okosabban teszi, ha nem csinál szelet a kardjával. Ha levág engem, aból semmi haszna sem lesz, mert embereim nyomban felapritják vagy pedig én vágom le s azt hiszem, ezt se tartja czélirányos dolognak.

Brockenthal belátván a beszéd okos voltát, mérgeben földhöz vágta kardját s fujt, mint egy törbe kerül, tehetetlen oroszlán. Azt az egyet belátta azonnal, hogy itt a városban labancz sereg nincs, csak az nem fért a fejébe, ki szedte rá őt a trombitajelekkel olyan csúful. Mert kuruczember azt úgy nem tudja fujni, a jelek egy része alig volt egy esztendő, azokat most nem régen kellett annak a valakinek, még pedig labancz trombitástól elsajátítania. — A szégyenletes felsülés bántotta őt szörnyen. Ez az ügyetlen elhamarkodás folt marad a nevének örökké. Hej, csak őt a gazember trombitást megkaphatná, az ellen fordult minden dühe.

Azonban morfondirozásra most nem volt idő. Földhöz vágott kardját egy tizedes vette fel s adta át Sas Gerőnek, a ki még egy rendelkezést tett a kapuőröknek, hogy aztán vihessen becses foglyát a városházára nemzetes Patai Dénes, városbíró uram színe elé.

A rendelkezés csak annyiból állt, hogy a kapu bástyájára felhuzatta a vérvörös lobogót, a megkezdendő harciz jelét, hadd lássák odakint, milyen szándékkal van irántuk Kecskemét városa.

A vén kurucz gyönyörködve nézte, mint lebben fel a tartórúdra a ríkitő, piros lobogó. Most már jöhetsz Nagy-Kőrös!

Mégegyszer visszafordult s fejet esóvált.

— De szeretnék itt maradni a bástyán. Szép látványosság lehet most oda lenni a tábor! — De aztán meg gondolta a dolgot. Ezt a németet neki kell bekísérni, a lövések zajára összesődült nép még agyon ütné dühös felháborodásában.

Igaza volt Sas Gerőnek! kecskeméti ember szemének bizony nagy gyönyörűség lett volna az ostromlók közt támadt fejtelenség és zavar látása, mely oda lent ide-oda futkosásban, haragos kiabálásában nyilatkozott. Csak lassankint terjedt el a táborban a történetk hire.

Általános rémület fogta el őket. Az ő öbesterük bent a városban, az ellenség körmei között! Mit fog szólni majd van der Horst, a főbrigadéros, ha vezér nélkül kerül vissza hozzá a svadron, ha megtudja, miyen uton vesztették el! A svadront legkevesebb megtizedelteti, azaz főbe lövet minden tizedik embert. — Persze mindegyiknek az járt eszében, hátha ő lesz az a tizedik.

Nem, ez nem maradhat úgy, itt tenni kell valamit. Brockenthal ki kell szabadítani minden áron! Üsse kő a zsákmányolást, lemondanak róla, elvonulnak, csak öbesterüket visszakapják.

Ez volt az általános hangulat, melyet Herepey is észrevett a csapatokban. Neki ez a megoldás nem tetszett. Eleinte ugyan ő is dühöngött Brockenthal hallatlan felsülésén, de most tenni kellett, haragudni lehet később is! Ő az öbester nem sajnálta, ha ilyen bolond fejjel maga rohant a veszedelembé, ám lássa, ez az ő dolga, de nem is ez a fő. A helyzetből az az egy világosan állott előtte, hogy Kecskemét megfenyítése kisikamlík kezei közül, ha a katonaság békülékeny hangulatán nem fordít egyet. — Meg aztán az a három gyerek!

Ügyes, tetterős ember volt Herepey, a ki tudta, mennyire függ a jelen pillanat kihasználására.

nálásától saját jó hirneve, becsülete, melyet a kudarcz örökre tönkretelhetett volna. Nem habozott percet sem, hanem gyülekezésre doboltatott.

Ez adott jelre a katonaság kíváncsian gyült eléje, megtartva a rendes oszlopokba való beosztást. Tudták, hogy Herepey — Brockenthal távollétükben parancsnokuk, — szólni akar hozzájuk.

Herepey megvárta, míg megszűnik a lovak dobogása s a helyre rakott fegyverek csörgése, aztán általános figyelem között beszédet tartott hozzájuk. Most tünt csak ki, milyen jól tud beszélni a körösi városbíró németül. Eddig nem volt rászorulva s nem is ejtett ki egy árva német szót sem az ajkán, de most kényszer hajtotta rá. A mit Göttingában, Tübingenben, mint református diák megtanult, azt a tudományát mind előszedte.

Szép beszéd volt, nagyon okos dolgokat mondott, csupa tűz és lelkesítő hév minden mondása. Megmutatta nekik szégyenteljes helyzetüket, a mit nem lehet boszulatlan eltűnni, felmutatott a bástyán lengő s őket gunyosan harczrahívó zászlóra, hivatkozott a katonaság becsületre, melyen itt csorba esik, ha példásan meg nem torolja a rajtuk elkövetett szégyent. Brockenthal a kecskeméti szép szóra ki nem adják; erőszakkal kell kiszabadítani hatalmukból az őbesterüket. Megváltani nem lehet őket. Honnan vennének a szegény katonák annyi pénzt, a mennyiért a város hajlandó lenne ilyen híres, neves katonát visszaadni? . . . Meg aztán ki hallott olyat, hogy katonaság a vezérét egyébbel váltsa ki, mint saját vérével? . . .

Beszédének meg volt a kívánt hatása. A csapatok dühösen, harczra szomjuhozva csörtettek kardjaikat. Herepey felajánlotta nekik magát. Ő diadalra fogja őket vezérelni vagy ott hal meg a hadoszlop élén, de nem enged körömszakadtáig.

Nagy rivalgás támadt szavára. Égett a vágytól minden ember, paripáik toporzékoltak s ha e pillanatban Herepey indulást vezényel, alighanem másképp fordul az egész vállalkozás, sorsa diadalmasan vonul be a had élén Kecskemétre. A harczvágy, az elkeseredett düh e csapatokban csudákat művelt volna az ő ügyes vezetése alatt. — De hát másként történt.

Mondókáját még be sem fejezte, mikor a bástyán a piros lobogót lehúzták s helyébe fehérre vontak fel annak jeléül, hogy a város-

beliek parlamentert, egyezkedő követséget küldenek ki hozzájuk.

Nem sok vártatva meg is nyílt a kapu és két, ünneplőbe öltözött városi esküdt jött ki rajta, kardjukra fehér kendő kötve, kezükben nagy pecsétetes pergament-tekercs.

Herepey elé érve, tisztelegtek előtte, aztán az egyik kibontotta a pergamentet, a másik pedig hangos szóval felolvasta annak németül szerkesztett tartalmát. — Az egész irat nem volt hosszú. Kecskemét városa röviden kijelentette benne, miszerint Brockenthal őbesterét, hadi foglyát, a labancz lovasság első támadására kivégezteti s elretentő például felhuzatja holttestét a toronyba, hadd lássák itt kívül is. Ha tehát őbesterük élete kedves előttük, meg ne mocczanjanak idekűnn. Kényes helyzetükben a város ajánl nekik egy megoldást, a mit könnyen teljesíthetnek, káruk nem lesz belőle s őbesterüket, sértetlenül visszakaphatják akár mindjárt!

Megfeszített figyelemmel hallgatott mindenki a felolvasóra, várván a feltételt, melyhez a város e sziveségét köti. Az esküdt lehető erős hangon olvasta a feltételek ez utolsó pontját, hogy mindenki meghallhassa.

— «Kívánja pedig Kecskemét városa kiváló hadifoglyáért esérébe Herepey Gábort, a nagy-körösi városbíró, a ki nektek se vezértek, se vérbeli emberetek! Szolgáltassátok őt át nekünk s őbester uratokkal békekességben tovább mehettek. Valamint azt is kijelenti a város, hogy a megtörtént esere után ne kísértsetek meg a támadást, mert az első mozdulatra Herepey uram jár olyképen, a mint Brockenthal uramról mondatott, Herepey pedig, ne felejtsetek el, vendéglátó házigazdátok vala!»

«Ha pediglen emez üzenetünkre egy óra lefolyása alatt feleletet nem kapunk, Brockenthal őbester a főtéren golyóval kivégeztetik!»

Ennyi volt az ultimatum, melynek felolvasása után a két követ visszafordult s a város kapuján át eltűnt a csapatok szeme elől.

Herepey most látta csak, micsoda csunya csávába került. Kardjával intett annak jeléül, hogy beszélni akar, de a lassankint felpezsdülő zsvajban nem engedték szóhoz jutni. Felbomlott minden rend, a katonák tömegekbe verődve, hangosan beszéltek meg ügyüket.

Herepey végső eszközül dörgő hangon kiáltotta közjük:

— Ide mellém, a ki velem tart!

(Folytatása következik.)

A mi zászlónk.

(Elszavaltatott a kassai áll. főreáliskola zászlószentelési ünnepélyén, 1897. május 8-án.)

A kassai m. kir. állami főreáliskola ifjuságának. — Irta: *Ábrányi Emil*.

Mint hogyha lépnél oltár közelébe.
Ugy nézd e zászlót, ájtattal tele.
Egyik felén a Szűz Anyának képe,
Másik felén az ország czimere.
Az egyik int: vallás az üdvnek ára!
A másik így szól: gondoldj a hazára!
S együtt a kettő ily tanácsot ad:
Szeress egyformán Istent és hazát!

Olyan a selymed, lágy hullámmal omló,
Mint angyal szárnya: tündöklő, fehér.
A lelkünk is legyen hozzád hasonló:
Szép tiszta, melyhez folt sohasem ér,
Magasan álló — szenny, mocsok felett!
S a mint te hordasz kettős szent jelet:
Ugy rajzolódjék szívünk közepébe
Az örök Isten és a haza képe.

Nagy főpapunk áldása van te rajtad,
Ősz Bubicés — ki áldott maga is!
Az ő imája lesz erős oltalmad,
Mely jobban megvéd, mint kard és paizs.
Krisztusnak méltó, hű szolgálja ő,
Szavakban fenkölt, tettekben dicső,
S a jóságban találja erejét . . .!
Hálánk övezze megszentelt fejét!

Mert még jöhet nap . . . üthet olyan óra,
Hogy agg és ifju csatarendbe áll.
Akkor mi téged vinnénk el dalolva,
S alattad édes lenne a halál!
Mint szemfödél, lágyan takarna be
Egyik felén az ország czimere,
Másik felén a Szent Szűz nézne ránk.
A mig föntségben égre szállanánk!

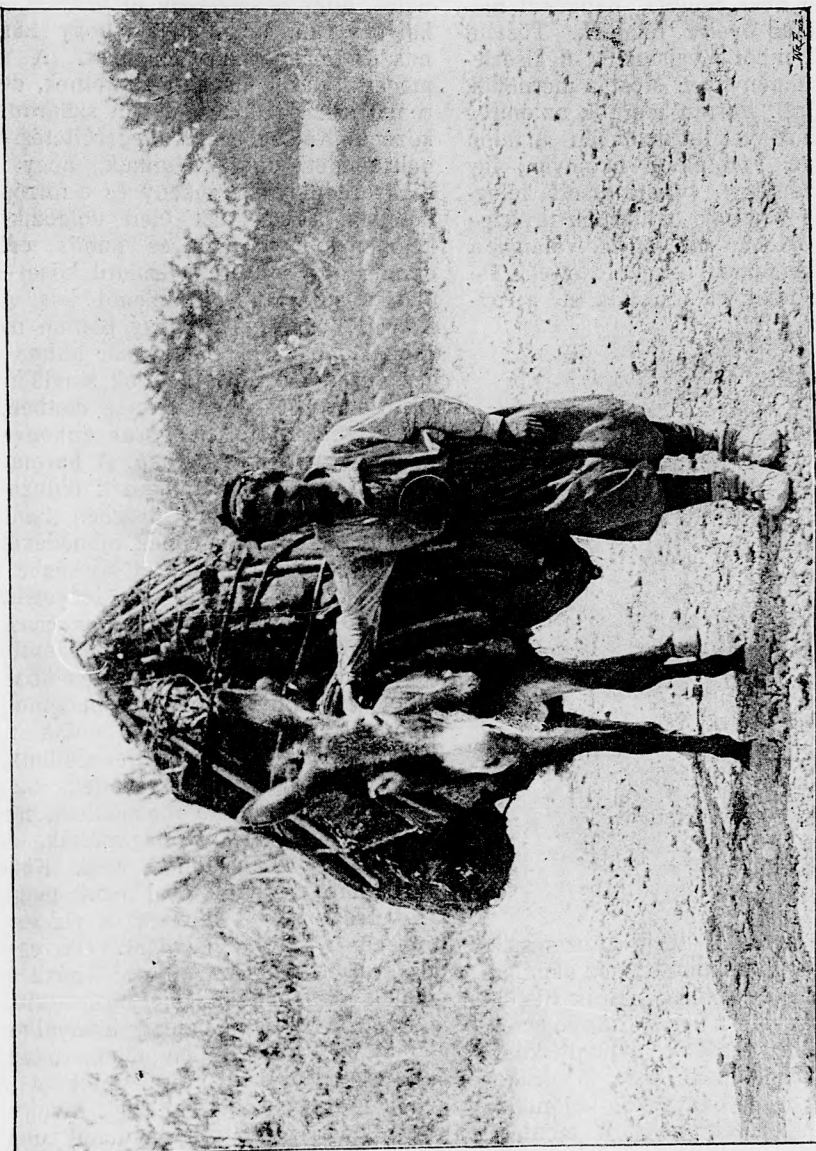
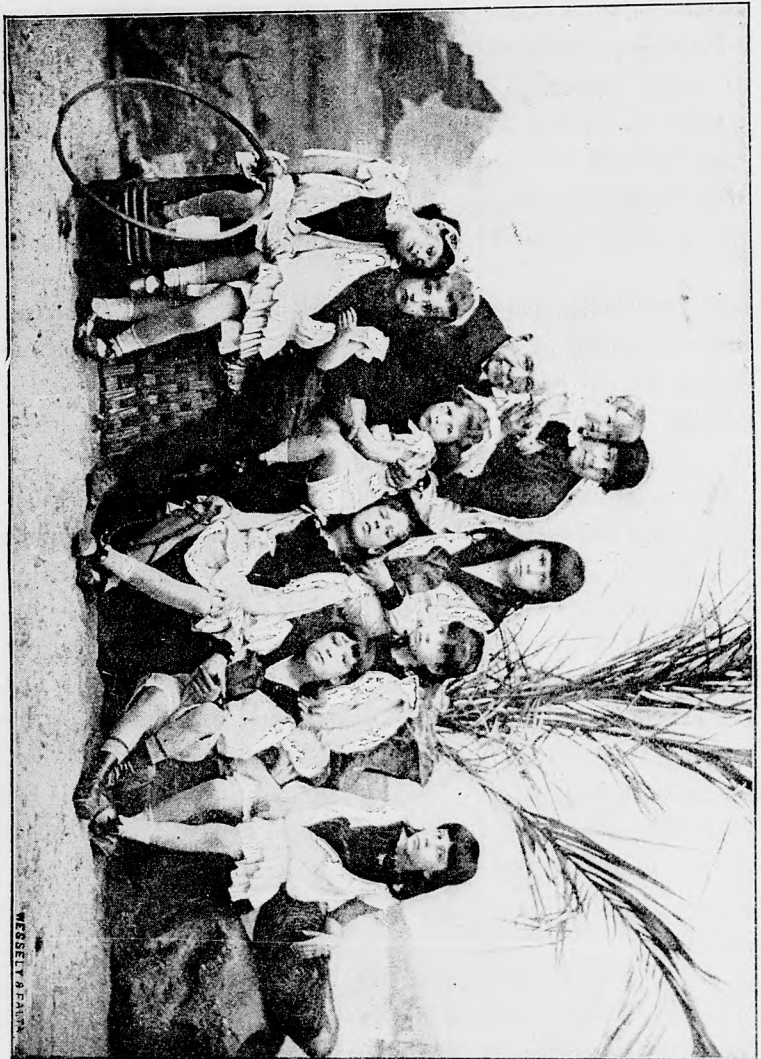
Zászlónk anyját is had övezze hála,
Nyiló virágok koszorújaként!
Magas polczáról mi közénk leszállva,
Szeméből hintett lobogónkra fényt.
Nagy méltóságra Isten fölemelte,
De rangjánál kegyelmesebb a lelke!
Nemes figyelmét átérezve mélyen,
Kiáltuk szivből: zászlónk anyja éljen!

És éljen ő is, kulturánknak őre,
A fő kormányos, a bölcs és merész,
Ki nemzetünket úgy viszi előre,
Mint a hajót a gondos tengerész.
Bár gondja sok s egy országra ügyel:
Az ifjuságot nem felejtí el.
Szébb, magasabb cél nincs az ő szemében,
Mint a jövő! . . . Wlassics miniszter éljen!

E lobogó a munka és a béke,
Jelentsen mégis büszke diadalt!
Jelentsen azt: hazánk uj nemzedéke
Kész nagygyá tenni egykor a magyart!
Remek-szép zászlónk! Esküszünk tenéked
Forró ajakkal lángoló hűséget!
Követni fogjuk kettős szent jeled,
És hogyha kell, hát meghalunk veled.

MULTI ÉS HELEN.

EGÉSZ VAGYONOM RÁFERT.

A szénbányákban.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

(3)

Hosszan és figyelmesen hallgatódzik és végre úgy tűnik fel neki, mintha hangokat hallana, melyek az övére felelnek. Tüstént értesítette társait, újból megismétlik a kísérleteket hasonló eredménnyel. Most a mérnökök tudósítják az esetről. Parran mérnök az embereket elküldi és bizonyos időközökben a falon kopog. «Fülünket a szénfalhoz nyomva», így beszélte el az eredményt, «visszatartott lélegzettel, mély felindulással hallottunk gyöngye felelő hangokat. Valóban élő lények valának a kőzet alatt, kik magukra figyelmeztettek. De 20 m. vastagságu falak választották el a fog-

lyokat megszabádítóiktól. Ki törje át ezen sziklákat, minthogy a legtöbb munkás az aknában van eltemetve!? A szomszédos bányák tüstént felajánlják embereiket és a legelső kopogások, melyek viszhangzanak, hirdetik a foglyoknak, hogy megmentőik közelednek. Este 6 órakor kezdődött a munka és a bányák öt különböző pontján egyidejűleg kezdtek meg a mentést. Minden egyes munkás összes erejének teljes feláldozásával dolgozik és rögtön felváltják őket, mihelyt elfáradnak. A kihányt szenet kosarakba hordják össze és ezek kézzel-kézre élő láncz utján szállítatnak a szabadba. De mentül mélyebbre jutnak, annál nehezebb lesz a munka, levegő hiány miatt. Szelelőket kell berendezni és néha a lámpák csak a levegőcsövek közvetlen közelében éghetnek. Hétfőn

október 14-én reggel 2 órakor értek el annyira, hogy a sziklákon át lehetett a foglyokkal beszélni. Megmondják, hogy hárman vannak és megnevezik magukat. A mentőknek megerősítései megkettőződtek, de az áttörendő szénsziklák rendkívül szilárdnak mutatkoznak. Kétségbeesett megerősítéssel dolgoznak kedden, dacára annak, hogy a levegőhiány rendkívül érzékeny és a forróság elviselhetetlen. A vajúknak élén dolgozik az előkelőbbnek java része és dühös erővel hatol mindig újra és újra a szilárd kőzet ellen, mielőtt a bezártak szüntelenül jelt adnak magukról. Végre éjfélkor egy ponton már annyira vannak, hogy egy nyílás már ahhoz az üreghez vezet, melyben a rabok szinylődnek. Közülük csak kettőt találnak még életben, az ifjabbat a felindulástól hangosan zokogva, a másikat rendkívül nagy lázban. A harmadik és öregebbik férfi a borzalmaknak áldozatává lett, holttestét egy kicsiny üregben találták meg, mely a szerencsétleneknek menedéket nyújtott. A másik két megmentettet kórházba vitték, hol állapotuk már a másik nap lényegesen javult. A mentő munkálatok minden megszakítás nélkül 78 óráig tartottak, de a széntömegeknek eltakarítása rendes körülmények közt egy hónapot vett volna igénybe. A megmentettek elbeszéléséből később többet tudtak meg arról, hogy miként történt a szerencsétlenség. Midőn a víz beszakadását észrevették, az aknának legmagasabb pontjára menekültek, nevezetesen oda, hol őket később megtalálták. Menhelyük szűk, lejtős és sikamlós vala. Kezeikkel és bányalámpáik kompójával ástak maguknak egy kis helyet, melyre ülhettek. A víz ezallatt folytonosan nyaldosta lábaikat. Ők egyáltalában úgy érezték magukat, mintha bűvárharangban volnának és rendkívül megsűrűsödött levegőben lélegzettek. A lámpák olaj hiányában gyorsan elaludtak. A sötétségben eltemetetteknek más eszköz nem maradt hátra, mint a lábaikkal kopogni és ez által segítséget hívni. Ezen kopogás vala az, melyet véletlenül meghallottak, de kétségkívül először akkor, miután már a szerencsétlenek 24 gyötrelmes órán át kopogtak! Midőn végre észrevették, hogy az ő jelüket meghallották, közülük az öregebbik, nevezetesen az, a ki később megis halt, örömkönyeket hullatott. Az ifjabbik rendkívül gyakran elaludt, bele esett a vízbe és társainak segítségével nélkül bizonyára a vízbe fulladt volna. Midőn a mentőmunkálatoknak előre haladásá-

nál egyszer a szellőztető gépeknek zaja a bezártaknak füléhez ért, akkor azt gondolták, hogy egy új vizomlás következett be és kétségbe estek. Különösen az öregebbik nem tudta már magát tartani, kimerülve a folytonos izgatottságtól, elvesztette menedékhelyét, lecsuszott a sikos területén és a vízbe esett; belefulladt minden kiáltás vagy további mozdulat nélkül. A félelemtől mereven maradt a másik kettő ülésén összegörnyedve és még a külső kérdésekre is azt válaszolták, hogy három élő menthető meg. Az ifjabbik a szomszúságtól gyötörve egy mozdulatra határozta el magát. Mialatt iszik, a vízben fekvő hullát megérinti, borzalom fogja el őt és félőrülten tér vissza. «Menjünk el innét», mondja társának, a ki maga sem tud a félelemtől mást mondani, mint őt megegyeszer felhívni. Midőn mindkettőt megmentették, kitűnt, hogy ők teljesen tévedésben voltak az időre nézve, mivel azt gondolták, hogy csak 24 óráig voltak bezárva, — sőt még éhséget sem éreztek. — A mentőmunkálatokat más pontokon hasonlóképen minden megerősítéssel folytatták, anélkül, hogy még tulajdonképpen remélni is lehetett volna azt, hogy még egy emberéletet is megmentenének. Milyen nagy volt tehát az a csodálkozás, midőn 13 nappal a baleset után a mélység kitarításánál hangokat hallottak; ott két idősebb munkás és egy ifju volt. Csak annak a körülménynek, hogy nekik elég ivóvizük volt, köszönhették, hogy olyan hosszú időn át is életben maradtak. Dacára ennek elfogyasztották bőrövéket és a körülöttük található puhás fát. Az összes többi bányász, számszerint 105, a baleset áldozatává lett.

De nemcsak a bányában a munkánál fenyegetik a bányászt borzasztó veszélyek, hanem még az aknában is elég gyakran leskelődik rájuk a baj. A le és felszállás veszedelmétől a bányászok sokkal jobban rettegnék, mint a bányáknak munkaterein történő veszedelmektől.

A bánya fel- és leszállító gépeinek berendezéséről majd más alkalommal szólnunk.

Nem lesz érdektelen némely statisztikai adatot a balesetek számáról közölni, melyek külö-

böző országok különböző szénbányáiban előfordulnak. E szerint évente átlag 100 munkás közül 4 veszt el életét. Angolországgra nézve kiszámították, hogy minden 100,000 tonna szén termelése, egy munkás halálába kerül. Így tehát valóban igaz, hogy egy darab szén sokkal drágább, mint gondolják és hogy valódi harczmezőnek tűnik fel a munkásoknak a köszénbánya! Ez a mindennapos harc ellen a mit az ellemek balszillagzatának lehetne nevezni, tette a bányászt valódi katonává, ki jól van fegyelmezve és teljes akaraterővel bír. Ezen nehéz földalatti munkának hadseregében tanítják az öregek az ifjabbakat, kik azután csakhamar részint a tanítás, részint a gyakor-

lat következtében, a jó tulajdonságoknak, milyenek: a türelem, megfontolás, hidegvér stb. egész csoportját és a mellett erős, minden nehéz küzdelem iránt megedzett testet szerzenek. Nézzétek meg ezen embereket, hogyan jönnek a sötét aknákból, kezökben lámpával nyugodt léptekkel, beszenesített arccal, vizes ruhákkal bepiszkolva! Hova mennek ők? — Hazatérnek családjukhoz, csendesen, szótlanul és néhány óra mulva ismét visszasietnek a föld mélységébe. Köszöntsétek őket, mint a mélység ugyan nem híres, de erőteljes katonáit, mint a földalatti világnak utcsinálóit!

Németből. Sz. Nagy Árpád.

(Vége.)

A mulandóság és örökkévalóság költészete.

— A «Tanulók Lapja» pályázatán jutalmazott eszt. tanulmány. —

A költészet motivumainak sokaságánál fogva a szellem kimeríthetetlen forrása. A szerelem, annak a féltékenységre eső túlzásai, a szeretet, annak a gyűlöletbe csapó túlhajtottságai; az istenség egy élet örökkévalósága, mind egy-egy indítéka.

A mulandóság, annak átolvadása az örökkévalóságba, az örökkévalóság önmagában, mennyire uralkodó motivumok a költészetben, értekezésünk keretében igyekszünk kimutatni.

A költészetnek, különösen a lyrának egyik legjellemzőbb motivuma a mulandóság érzése. A lyra az érzelmek költészete. S ugyan melyik érzelmek áll legközelebb a költő szívéhez? Bizonyára életének sorsa. Ez az élet pedig mulandó! Ez az érzés nem közvetlenül jelenik meg, hanem árnyképeként egy más hangulatnak. Az őszi táj képe, a szürkülő fő látása, a szerelem, a boldogság enyésző hatalma, az idő szárnyaló futása mind a mulandóság érzésének a csirái. Ime a mulandóság költészete kétféle behatásra nyilatkozik meg, úgy mint konkrét és absztrakt motivumokra. Konkrét indíték a természeti képek hervadása, absztrakt az idő mulandósága. A hang, mely által kifejezésre jutnak, vagy elégiai szemlélődés, vagy emlékezés hangja.

Bajza «*Őszi dal*»-ában látja a virány hervadását s a hervadó bokor, a száradó ág, a költőző madár mind csak halandóságának képei:

«Sárga virágbokor
A lomb hervadó,
A mit látsz ő föld fia
Hamvatag, mulandó».

Konkrét indítékok költék fel érzelmeit, melyek az elégia bús, de megnyugvó hangjában nyernek kifejezést, mint a *Tompái*, ki az «*Őszi hangulat*»-ban, a természet nyugodt képében a halál nyugodt arcát látja:

«Néma a táj, arca sápadt,
Rá derengő napfény árad
Ah mi vonzó szép halál van
E mosolygó hervadásban».

Az idő futásában, az absztrakt, az elvont fogalom mulékonyságában a mulandóságot remekül fejezi ki *Lamartine* «Történelem forradalmi» című költeményében. Idő időre gyűl; a mult porrétegei egymásba olvadnak, egymást elfedik. *Lamartine* lelki szemei előtt elrepülnek a mult századok forradalmi, a

nemzeti ambíciók bukásai, a népek törekvéseinek megsemmisülései, a mulandó élet, a mulandó sors.

«Et tout se fond, croule et chancelle
Et comme un flot du flot chassé
Le temps sur le temps s'amoncelle».

Az idő mulékony, de örök; tünékeny, de folytonos mulékony, de szüntelen. Ezt a gondolatot fejezi ki *Telekes Béla* «*Chronosz*»-a, mely

«Pillanatról pillanatra
Bölcsön, koporsón áthaladva
Belekiált a néma csöndbe:
Öröktől fogva mindörökre».

A halál, mint természeti törvény nehezedik minden élő lényre. Kikerülhetetlen volta idézi elő megnyugvásunkat s az odaadás, sőt a halál megvetés nyugalmaiban felolvadt érzésünk a bordal gyújtó hangjában tör ki, mint *Petőfi* lelke:

«Hah halál, te nagy kérdésjel, melyre még
Nem felele sem idő, sem bölcsesség.
Mivel áldasz, mivel versz a sir után,
Van-e ott is élet és bor és leány».

Költőink közül talán egynek a lelkét sem hatotta úgy át a mulandóság érzése, mint *Berzsenyi*. Érzései úgy az absztrakt, mint a konkrét behatásokra felengednek. Sokszor az óda magasröptű szárnyalásából indulva ki, de mindig az elégia kibékülő megnyugvásában végződve. Ezen a hangon szólítja barátját:

«Ime lassanként lefoly a virágkor
Zsenge rózsáink vele elvirítanak
A kies Tempék, öröm és barátság
Véle enyésznek».

Ez az érzés lepi meg, mikor látja a liget hervadását, hol nem lengedez már a zephyr:

«Lassanként koszorom bimbaja elvirít
Itt hágy szép tavaszom, míg alig izleli
Nektárját ajakam, míg alig illetém
Egy-két zsenge virágait».

A magyarok romlásán felháborodik lelke. Sejtí elestét; jósolja bukását:

«Felfogat a nagy századok érez-keze
Mindent, ledől már a nemes Ilion
A büszke Carthágó hatalma
Róma s az erős Babylon leomlott».

VEGYESEK.

Ugyanaz az alaphang csendül fel benne, mint a Hugó Victor *Napoleon*-jában. A hatalmas császárnak fia született. A nemzetek tédet hajtva borulnak le előtte. Pedig milyen romboló hatalom az idő, milyen nehéz probléma a «holnap» kérdése:

«Demain, c'est le cheval qui s'abat blanc d'écume
Demain, ô conquérant, c'est Moscon qui s'allume
La nuit comqe un flambeau
C'est votre vieille garde au loin jouchant la plaine
Demain c'est Waterloo, demain c'est Sainte-Hélène
Demain c'est le tombeau».

Nemcsak az élet mulandó, de annak képei is változékonyak. Ha a változást a mulandóság válfajának tekintjük, az életnek boldog, szerencsés képei, éppen mert változékonyak, mulandók is. Miként a mulandóság érzése egyik leguralkodóbb motivum a költészetben bizonyára az a hang, mely az élet képeinek változását zengi, nem áll utolsó helyen a költészet birodalmában. Ez a hang pedig az . . . emlékezés hangja, mely mögött ott kísért a mulandóság sötét árnyéka, mely felett ott lebeg az örökkévalóság vakító génusza. Ily emlék *Petőfi* lelkének tekintete a virágzó mezőre, mely csak pár héttel azelőtt a halál tanyája volt:

«Ki gondolná, ki mondaná
Hogy e hely csatater?».

Az emlékezés a lélek legjobb barátja. A szenvedésre balszam, fájdalomra enyhület, a küzdelem után megnyugvás. Ilyen melankolikus odaadás csendül fel a *Kölcsy dalá*-ban:

«Hervadsz, hervadsz
Szerelmem rózsája
Nem kell nekem
Remény violája

Ujjaim csak
Nefelejcsét szednek
Bús estéjén
Bús emlékezetnek».

Láttuk a mulandóság költészetét legtöbb jelenségében. Bár elégiai megnyugvás uralkodik benne, mégis hatásában lesújt. Halandó sorsunk tudata megkomorit, de az örök élet sejtelve felemel bennünket. Felemeli lelkünket, mint a Keplerben újra éledő *Ádámét*, ki a tudás szomjától égve, így kiált fel a végtelen ég láttára:

«Törvényedet ha már-már ellesém
Felejem a kort s mindent körülöm
Te örökös vagy, míg az mind mulandó,
Te felmagasztalsz, míg amaz lesújt».

(Folytatása következik.)

Ezer magyar feladat. Lapunk szerkesztője, Dr. *Rupp* Kornél munkája díszes kiállításban február végén elhagyta a sajtót. Ajánljuk lapunk összes előfizetőinek és híveinek figyelmébe. A ki 8 előfizetőt gyűjt a 340 lapos szép kiállítású érdekes és hasznos könyvre, egy *ingyempéldányban* részesül, aki 4 előfizetőt gyűjt, feleáron, aki 2 előfizetőt gyűjt 1 frt 50 krért kapja a könyvet, melynek bolti ára 2 frt. A megrendelések szerkesztőségünkbe is intézhetők, a megrendelési pénzek azonban *Hangos Antal* könyvkereskedő címére — Budapest, IV., *Calvintér* 5. sz. küldendők. Gyűjtőivekkel szívesen szolgál szerkesztőségünk azoknak, a kik a könyvre megrendelőket óhajtának gyűjteni s így tisztelet példányhoz jutni.

A kassai zászló. A kassai főreáliskola zászlóját, melyet az ifjuság *Wlassics* miniszter mult évi látogatásának emlékére készítettett, szombaton szentelte fel *Bubics Zsigmond* kassai püspök szép beszéd kíséretében. A zászlót azután átvitték a reáliskolába, hol nagy és díszes ünnepséget tartottak. Utána a *Salkház* vendéglőben hangverseny következett, melyen *Ábrányi* Emil erre az alkalomra irt s lapunk mai számában közölt ódáját szavalta el. Este táncmulatság volt.

Páris gyásza. Nagy szerencsétlenség történt a mult héten Franciaország fővárosában, Párisban. Egy jótékony cél bazárának épült fa alkotmány égett le s a tűzvész alkalmával száznál több ember vesztette el életét. Az összeégettek közt sok előkelő urinő volt, köztük az *alengoni* herceg neje, *Zsófia* hercegnő, királynéknak unokatestvére, a kinek teste annyira szénné égett, hogy csupán fogairól s állkapcsának alkatáról ismertek rá. A tűz valódi okát eddig biztosan megállapítani még nem sikerült.

Magyar tanulók Bécsben. A pozsonyi főgymnasium VI. és VIII. osztálya május 1-én kirándulást tett Bécsbe. Dél előtt megnézte az ifjuság a természetrajzi udvari muzeumot, melynek tárgyait nagy érdekléssel tanulmányozták. Délután a városban körsétát tettek a tanulók, mely alkalommal a Szt. *István*-templomot Városházát, népkertet, fogadalmi templomot és királyi kastélyt megnézték. Este ismét haza utaztak Pozsonyba. Az igazgató meg hat tanár vezette az ifjuságot.

A budapesti mintagimnáziumnak május 16-ra tervezett jubiláris ünnepségét június 13-ára halasztották el, mindazonáltal má-

jus 16-án az intézetnek születése napján szükebb körben ünnepet fognak tartani este 6 órakor az intézet dísztermében.

Ujtás a vasutaknál. A ker. miniszter nevezetes ujtást rendelt el, melyet jó lesz diákjainknak figyelembe venni. Junius 1-étől kezdve többé nem fognak a vonatinduláskor haranggal jelt adni, mint a melynek hangja eddig messziről is hallhatólag jelezte, hogy mennyi ideje van még az utasnak s hogy mikor indul a vonat. *Ezentul csak villamos csengő fogja jelteni a vonatok indulását és érkezését,* a mi mindenetre óvatosságra és pontosságra fogja inteni az iskolába is néha későn érkező tanulóutazóközönséget. Egy pár lekésés után majd ehhez is hozzá fogunk szokni.

Pályázati hirdetés a bajai magyar állami tanítóképző-intézetbe való felvételre és az intézettel kapcsolatos internátusban megüresedő ingyenes és kedvezményes helyekre.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 1896. évi 10,696. sz. a. és 1897. évi 19,507 sz. a. kelt rendelete értelmében a bajai m. kir. állami tanítóképző-intézetben megüresedő ingyenes és kedvezményes helyekre pályázat nyitattik.

A tanítóképző-intézet I. osztályába való felvételért folyamodhatnak oly éptestű- egészséges, 15 évet meghaladott növendékek, kik a gimnázium, reáliskola vagy polgári iskola IV. osztályát sikeresen elvégezték vagy a kik ezen előképzettségnek megfelelő felvételi vizsgálatot képesek letenni.

A felvétel és segélyezés iránt benyújtandó 50 kros bélyeggel ellátott folyamodványhoz eredetiben következő okmányok csatolandók:

1. Iskolai bizonyítvány arról, hogy folyamodó a gimnázium vagy a reáliskola vagy a polgári iskola IV. osztályát legalább is elégséges sikerrel elvégezte.

Ha a folyamodó kérvénye beadása idejéig az említett iskolák negyedik osztályáról szóló bizonyítvánnyal még nem rendelkezik, az előbbi osztályról szóló bizonyítvány és a megfelelő magasabb osztályról szóló igazolvány vagy értesítő is csatolható. Az ily folyamodók kötelesek a felvételt, illetőleg a felvételi vizsgálatot megelőzőleg a már akkorra mindenki által megszerezhető szabályszerű iskolai bizonyítványt a képző-intézet igazgatójának bemutatni.

2. Születési bizonyítvány arról, hogy folyamodó a törvény 108. §-ában megkövetelt életkort betöltötte. A ki néhány hónappal fiatalabb, annak egyidejűleg korengedélyért is kell folyamodnia.

3. Tiszta orvosi bizonyítvány arról, hogy a

folyamodó semmi olyan testi fogyatkozásban, fejletlenségben vagy eltorzulásban nem szenved, a melyek a tanítással járó nehéz foglalkozásban akadályoznak vagy pedig a serdülő gyermekek illetlen gunyolódását önkénynt kihívják s így a tanítás komolyságát és eredményét veszélyeztetnék.

4. Hiteles községi bizonyítvány a családfő polgári állásáról, a szülők vagyoni állapotáról, kimutatva ebben részletesen, hogy a szülők ingatlan birtokuk, üzletük, iparuk, vagy hivataluk után s netán egyéb forrásokból mily összegű évi jövedelemre számíthatnak, vagy esetleg maga a növendék nem bir-e magánvagyonnal s ha igen, annak jövedelme hová fordítatik?

5. Községi vagy más hiteles bizonyítvány a családtagok számáról, ezek életkoráról s arról, hogy közülük hány van távol a szülői háztól, hány és mily mértékű neveltetési költséggel terheli meg a családfenntartót?

A folyamodványban az anyanyelv és általában a nyelvismeret is feltüntetendő.

A felvétel, segélyezés és felvételi vizsgálatok iránti folyamodványok a tanítóképző-intézet igazgató-tanácsához czimzendők és f. évi május 31-ig az igazgatóságnál nyújtandók be.

A felvételi vizsgálatok július 5-én tartatnak.

A tanítóképző-intézetben 70 növendék számára berendezett internátus van összekapcsolva, melyben szegénysorsu, jó magaviseletű és szorgalmas növendékek tanítói képzetetésük egész tartamára államsegélyben részesülnek.

A jövő 1897—98-iki iskolai évre az I. osztályba felvehető 15 bejáró és 15 belakó, összesen 30 növendék.

A kedvezményes helyek következők:

1. Öt teljesen ingyenes hely az internátusban (Lakás, ételmezés, fűtés, világítás, mosás, gyógykezelés).

2. Öt fizetési hely az internátusban, havonként 5 frt befizetéssel.

3. Három fizetési hely az internátusban, havonként 10 frt befizetéssel.

4. Két fizetési hely az internátusban, havonként 15 frt befizetéssel.

5. Négy ingyenes hely a köztartásnál (étkezésnél), künlakók számára.

6. Négy fizetési hely a köztartásnál (étkezésnél) havi 5 frt befizetéssel, künlakók számára.

7. Két fizetési hely a köztartásnál (étkezésnél), havi 10 frt befizetéssel, künlakók számára.

8. Három ösztöndíjas hely, havi 5 frt ösztöndíjjal, helybeliek számára.

A II., III. és IV. osztályban megüresedő kedvezményes helyek rendszerint a megfelelő alsóbb osztályokból föllépő növendékek számára tartatnak fönn.

A felveendő növendékek kötelezetnek:

1. A megállapított ételmezési díjat (5, 10 vagy 15 forintot) minden hónap elsején az intézet pénztárába előre befizetni;

2. a köztartási evőeszközök pótlására beíráskor 1 forintot lefizetni;

3. az önképzőkori könyvtár, dalkör részére 1 forintot, ugyszintén fürdőhasználatért 1 frt 20 krt lefizetni;

4. minden növendék köteles magával hozni tisztességes nyári és téli ruházaton kívül legalább 6 inget, 6 alsó nadrágot, 3 hálóinget, 6 pár harisnyát vagy kapcát, 6 törülköző kendőt, 12 zsebkendőt, 6 asztalkendőt, 2 lepedőt, 1 vánkost, 2 vánkoshéjat, 1 paplant, 2 paplanlepedőt, fésűt és hajkefét, fogkefét, ruhakefét és 3 cipőkefét.

A könyvek vagy azok ára (osztályonként 12—15 forint) jelenkezéskor az igazgatónál bemutatandók.

A fizetésre kötelezett növendékek tanév közben újabb kedvezményekre nem számíthatnak; a fizetni nem képes növendékek már az első időszak végével a tanítóképzőből kilépetteknek fognak tekintetni.

A róm. kath., gör. keleti szerb, ev. ref. és ág. hitv. evang. tanítónövendékek az egyházi énekek és kántori teendőkben is kiképzettek és sikeres vizsgálat után erről külön képesítő bizonyítványt nyernek.

A felvételtől és segélyezés módozatairól és a jelentkezés idejéről minden növendék külön értesítést kap.

Kívánatos, hogy az intézetbe fölvett tanítónövendék első jelentkezése és beírása alkalomával atyja, anyja vagy gyámja, illetőleg azok külön megbízottja kíséretében jelenjen meg.

Baja, 1897 május 1.

Scherer Sándor.
igazgató.

Iskolai hírek.

A szegedi főgimn. önképzőkörre folyó hó 9-én tartotta ez évi szavalóversenyét a következő tárgysorozattal: I. Vörösmarty «Vérnász» IV. felvonásából részlet, szavalta Timina Zoltán 8. o. t. Arany: Ráchel siralma, szavalta Andrassy Ákos 7. o. t. Tompa: Széchy

Mária, szavalta Gönczi Elemér 7. o. t. Radó: Egy bölcső mellett, szavalta Hentz Károly 7. o. t. Shakespeare «Coriolanus»-ának IV. felvonásából részlet, szavalta Várnay Dezső 7. o. t. II. Farkas: Mutyiban, szavalta Stefanovits Vilmos 8. o. t. Gabányi: Philippo, szavalta Búza László 7. o. t. Gabányi: Egy kedves ember, szavalta Hentz Károly 7. o. t. Az első díjat Timina Zoltán és Stefanovits Vilmos 8. o. t., a másodikat Gönczi Elemér és Bura László 7. o. t., a harmadikat Andrassy Ákos és Várnay Dezső tanulók nyerték el.

A pécsi főgimn. folyó hó 25-én tartotta évszáró diszgyűlését az ének és zenekar közreműködésével, a következő programmal: «Viharban», énekelte a főgimnázium énekkara. Ezután Zalai Mihály tanár ur nyitotta meg tartalmas beszéddel a gyűlést, üdvözölve az ünnepélyre megjelent díszes közönséget. A titkári és pénztári jelentés után a versenyszaválás vette kezdetét, melyben részt vettek: Járányi J. 7. o. t., ki a «Rendületlenül» cz. költeményt szavalta Aranytól; Musch L. 5. o. t., ki a «Parabolá»-t adta elő Rückertől; továbbá szavaltak: Buday D. 8. o. t. «Pán halála»-t Reviczky Gyulától; Schneider K. 7. o. t. «A nap házasesetét» és «A hold elégiájá»-t Petőfitől; Rihmer O. 7. o. t. «Ki a természetbe» Perényitől; Blaskovich J. 6. o. t. «Leteszem a lantot» Aranytól és Réder K. 8. o. t. «A vén cigány»-t Vörösmartytól. Miután az ének- és zenekar a «Kurucz nótákat» adta elő, következett a pályázatok eredményének kihirdetése és a jutalmak kiosztása. Most Buday D. 8. o. t. bucsuzott el lendületes beszédében saját és osztálytársai nevében a tanári kartól és a körnek fiatalabb tagjaitól. Végül az énekkar adta elő Abt «Vándor dalát». Mire az ifjuság szétoszlott.

A nagy-szent-miklósi «Petőfi» önképzőkör f. é. május hó 2-án tartotta meg 1896—97. tanév utolsó ülését. A tanév alatt összesen 17 rendes és 1 rendkívüli ülése volt. Eredmény: Befolyt egészben véve: 26 mű. Ezek közül I. rendű (az érdemkönyvben megörökített) volt: Kozsereán Gergely-é 2, Veszeli Andre-é 2, Deszmirovits Szilárd, Fried Lajos, Rajka Aurél és Jenner Bélá-é 1—1, összesen 8 drb. II. rendű (jegyzőkönyvi dicséretet nyert) Kozsereán Gergely-é és Nagyvinzky Emil-é 2—2; Deutsch Arthur, Deszmirovits Szilárd, Dittrich Ottó, Fried Lajos, Sztójity István és Weber Győző-é 1—1, összesen tehát 10 drb. III. rendű (elfogadott) összesen 7 drb. — A befolyt 21 bírálat közül: I. rendű: Kozsereán Gergely-é 3 drb. és Nagyvinzky Emil-é 1 drb. összesen

4 drb. II. rendű: Fried Lajos 3 drb.; Deutsch Arthur, Deszimirovits Szilárd, Dittrich Ottó, Kocsis Antal, Nagyvinzky Emil és Weber Győző-é 1—1 drb., összesen 9 drb. III rangú: összesen 8 drb. Szavalat aránytalanul kevés dícsértetett meg.

A bajai főgimn. «Tóth Kálmán» önképző-köre f. évi május hó 9-én tartotta zárógyűlését a következő tárgysorozattal: A gyűlést főtűző Török Konstant vezető tanár ur nyitotta meg, melyben röviden visszapillantott a kör ez évi munkálkodására. Ezután következett a verseny szaválás. Az összes pályázók szép sikerrel szaváltak. Jutalomban részesültek: Schober Béla 7. o. t. Schiller «Ut a vashámorhoz» cz. költeményével, Schvarcz O. 6. o. t. Tompának «Haldokló mellett» cz. versével, Téczákovics J. 8. o. t. Vörösmarty «Vén cigány»-ával és Cteser Andor 7. o. t. Kiss J. «Gedővár asszonya» cz. szavalatával. — Jegyzőkönyvi dícséretben részesült Emmerth G. V. o. t., a ki Lévaának, «Mikes» cz. költeményét adta elő szép sikerrel. Most az írásbeli pályázat eredményét hirdették ki. E szerint, a beérkezett dolgozatok közül jutalomban részesültek a következők: «Vajda János költészete». Irta Schober B. 8. o. t. «Az emberi hang természetana», szerzője Mészáros Károly 8. o. t. «Kiválóbb novellairóink». Irta Schober 7. o. t. «A Katharsisról». Műfordítás németből. Szerzője Spitzer Zoltán 7. o. t. «Kossuth Lajos emlékezete. Irta Hermann Miksa 7. o. t. Valamennyi jutalom értékes, diszkötésű könyvekből állott. A műsor következő pontjai: Dornig H. 8. o. t. titkári és Komlói Ágost 8. o. t. pénztári jelentései. Mészáros Károly 8. o. t. alelnök szép zárószavai után, Szecey Győző igazgató ur köszönetet mond a körnek azon élvezetért, melyet neki a zárógyűléssel szerzett, az önképzésben való buzgó munkálkodásra hívja fel továbbra is az ifjuság figyelmét.

Fejtűző kérdések megfejtése.

A 18-ik számban közölt fejtűző kérdések megfejtése: *Számítási kérdés.* A tőke 4 százalék mellett 5 év alatt jövedelmezett 360 frtot.

$$1800xy = 360; \quad 1800(x-1)y-1 = 360.$$

100

Földrajzi kérdés. Tangani torkolatánál van a Tangani telep.

Történelmi kérdés. Magelhaens Fernando portugál tengerész, 1520 október hóban áthajózott a róla elnevezett tengerszoroson Patagonia és a Tüzföld között,

novemberben pedig felfedezte a Csendes oceánt, 1521 márczius 6-án a Mariánok szigetét pillantotta meg. Meghalt a Matan sziget benszülőtteivel való harcban 1521 ápr. 27-én.

Természetrizsi kérdés. Pele (Myoxus) állatcsalád.

Physikai kérdés. X = 804. (Az ellipszis területe — ab.)

Képrejtőny: Önképzőköri kabinet alakok.

A 17. szám rejtvényeinek megfejtői közül kimaradtak s a 18. számban közöltek megfejtéseit beküldték:

Bornemisza Géza, Schvarcz Izidor, Brichta Manó, Swartz Albert, Rosenfeld Richard, Simon János, Márton Ödön, Schulcz Armin, Strausz Andor, Czvetkovits Lajos, Barényi Ferencz, Hirschberger Félix, Trammer Samu, Tóth Imre, Simon János, Veldinger Béla, Slákovits Gergely, H. Schvarcz Izidor, Bornemisza Géza, Tüske Jenő, Dániel M. Marton István, Magyar József, Greiner Béla, Gadó Sándor, Márkus Lajos, Hegedüs Ferencz, Mayer Frigyes, Kerbler Lajos, Uzsai János, Bottmer Béla, Krausz Lajos, Kohn Béla, Schütz Lajos, Kohn Vilmos.

A jutalmat Magyar József nyerte el B.-Gyarmaton.

IRODALOM.

Előfizetési felhívás. Somló Sándor a Nemzeti Színház művésze és a Kisfaludy Társaság tagja előfizetési felhívást boesátott ki «Zsolt vezér ifjusága» című történelmi verses vígjátékára. «Zsolt vezér ifjusága»-t, a magy. tud. akadémia báró Bánffy Dezső alapítványából 1200 korona pályadíjjal tüntette ki. A «Nemzeti Színház»-ban mult év májusában került színpadra s állandóan műsoron van. A mű 14 ivnyi terjedelemben, szép kiállításban f. év május 15-ig jelenik meg. Egy példány ára 1 forint 20 kr. Gyűjtők tíz előfizető után egy tiszteletpéldányt kapnak. A megrendeléseket szerző címére: Budapest Nemzeti Színház kell küldeni.

Az 1848—49-iki Magyar Szabadságharc története című nagy illusztrált munkából most jelent meg a 80-dik füzet, a melyben Gracza György az oroszokkal való első alkudozásokat s az erdélyrészi végső harcokat írja le. Megkapóan szép Gábor Áron a székely hős halálára és temetésére vonatkozó részlet. E füzetben, hogy több szöveg férjen el, csak a két egykoru kép van, ezek: Görgei vezérkara és kísérete. Az első orosz táborokvetek Görgeinél, 1849 jul. 20.

Ifju Junk Károlynak, a szatmári gimnazista poétának szükre vált a dráma tere, a mint látszik és lyrai babérokra vágyik. Most egy «Ábránd» cz. verskötetet akar a nyilvánosság elé lépni, melyet — mint hozzánk beküldött előfizetési felhívásában mondja — «nem tudósok számára írt, csupán a gyöngéd, szerető szíveknek óhajt vigasztalója lenni búbanataik közepette s bátorítója a szenvedők, a csüggedőknek». A kik a gimnazista poéta versei iránt érdeklődnek, 80 krért megrendelhetik a május elsején megjelent kötetet.

«Kosmos» müintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVÁ.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG:
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNEL	Budapest, IX., Soroksari-utca 31.
Fél évre	2 frt.	tógymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Teréz-körut 23. sz.
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv. társ.	KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.

A pozsonyi ünnep.

(*) A millennáris emlékek sorát annak az emlékműnek leleplezése zárta be, a melyet Pozsony városa állított hazafisága s a dinasztiahoz való ragaszkodása dokumentumául.

Hogy az ünnep, melyet a leleplezés szertartása fényessé, nevezetessé s emlékezetessé tenni kívánt, nemcsak az uralkodó személye előtt volt kedves, szívesen látott és örvendetes, hanem az egész nemzetre fölemelő, lelkesítő volt, mutatja az, hogy Ő Felsége, a kir. hercegek nagyszámu kíséretében személyesen vett részt azon, legnagyobb örömeinek és megelégedésének adott kifejezést Pozsony városának ezen emlékmű felállításában nyilvánuló loyaltitása fölött szíves hangokon válaszolt az eléje járuló küldöttségeknek s kitüntetésekkel halmozta el azokat, akik az emlékmű létesítése körül érdemeket szereztek maguknak.

Az az emlék, melyet Pozsony városa felállított, Mária Terézia lovasszobrára. A szobor eszméje a királyi családhoz való hűséget akarja kifejezni. A művész, kinek az eszmét márványba kellett faragni, a Habsburg dynasztia uralkodói közül a nőuralkodóban s az alatta történt eseményekben találta meg azokat a mozzanatokot, melyek művészi alkotásban kifejezhetők. Mária Terézia uralkodása alatt dokumentálta legfényesebben a magyar nemzet, hogy uralkodójáért nemcsak lelkesedni, hanem áldozatokat hozni is tud. A lelkesedés, a hűség, az önfeláldozás nyilvánításában egyformán versenyzett a köznemes, főúr és a jobbágy. S ezt jelképezi a pozsonyi szobron a nagy királyné mellett álló két alak: a kuruc, a ki a karddal kezében hódol s urnőjeért életét és vérét kész feláldozni s a főúr, a ki a távolba

mutató jobbajával így látszik szólani: «Ime ez ország a tiéd, életünk, vagyunk, vitézségünk rendelkezésedre állanak, neked hódolunk, kívánságod parancs előttünk, melyet készséggel teljesítünk.»

Egy másik nevezetes jelentősége ennek az ünnepnek, hogy érvényre juttatott egy kiváló tehetségű művészt, a ki már eddig is adta jelét képességeinek, de talentumát igazi mivoltában most volt alkalma fényesen csillogtatni. Fadrusz János a neve, a Mária Terézia szobor készítőjének a ki mint lakatos inas kezdte pályafutását, de az Istentől neki ajánlékozott művészi ihlet kiemelte őt a köznaposság köréből s elismert művészé tette, kinek alkotásáról az uralkodó is nemcsak elismerő szavakkal nyilatkozott, hanem tettel is kifejezést adott elismerésének azzal, hogy őt a szobor elkészítéseért s megalkotásáért a Ferencz József lovagrend keresztjével tüntette ki.

Ebből azt a tanulságot merithetjük, hogy az igazi tehetség, bármely uton kezd is meg pályáját, előbb-utóbb érvényesül s alkotásai maguk legfényesebben jutalmazták a zsenit.

Ne higgye senki, hogy a valódi tehetség rejtve marad a világ előtt: csak idő kell hozzá és alkalom s az érdem jutalma nem maradhat el. Bármily szerény körben munkálkodol is, tehetséged utat tör magának, — előbb csak kis körben, később pedig arányban érdemiddel nagyobb dimenziókban is.

Ime a pozsonyi ünnep tanulságai: a hazaszeretet magasztos érzelme felhat a trónig s annak elismerése kíséri; az igaz tehetség előbb-utóbb érvényesül.